

DANSK KRONIK.

En udvalgsbetænkning om prostitution.)*

I 1942 nedsatte justitsministeriet et udvalg til overvejelse af prostitutionsproblemet. Forud herfor var bl. a. gået forskellige drøftelser i Dansk Kriminalistforening, og der forelå et par lovudkast, som udvalget kunne arbejde med. Udvalgsarbejdet gik imidlertid i stå, og først i 1949 blev et nyt udvalg nedsat. Det er dette udvalg, der nu har afgivet en „Betænkning om foranstaltninger til bekæmpelse af prostitutionen“. Højesteretsdommer *Jesper Simonsen* har været formand for udvalget. Det var oprindeligt forudsat, at udvalget kun ville komme til at beskæftige sig med den kvindelige prostitution, men udvalget har med rette ment, at man ikke kunne se bort fra de vigtige og til dels i de senere år opståede politimæssige og legislative problemer, der knytter sig til den mandlige homoseksuelle prostitution.

Udgangspunktet er som bekendt det, at den kvindelige prostitution som sådan ikke er strafbar i Danmark, men at politiet så at sige kan kriminalisere prostitution i de enkelte tilfælde ved at sige til kvinden, at utugtserhvervet er strafbart. Det sker i den form, at der gives kvinden et pålæg om at søge lovligt erhverv (strfls § 199, som udtrykkelig siger, at utugt ikke er lovligt erhverv). Der foreskrives straf af fængsel indtil 1 år for den, som ikke efterkommer et pålæg. Da de korte frihedsstraffe, der her vil være tale om, ikke i sig selv kan være til større nytte, må den gældende lovgivnings kriminalpolitiske værdi helt afhænge af, om man på en eller anden måde får noget fornuftigt ud af adgangen til at give pålæg og til at reagere mod overtrædelser. Politiet har lagt vægt på at undgå en for vidtgående brug af pålæg efter § 199. Det har også vist sig i praxis, at kriminaliseringen i stedet for at føre til nytteløse straffe kan blive den omvej, ad hvilken samfundet får mulighed for at gribe ind med egnede forsorgsforanstaltninger, dels ved politiets initiativ, dels gennem betingede domme, som sætter de dømte under tilsyn ved Dansk Forsorgsselskab. I den foreliggende betænkning, som i det hele rummer mange faktiske oplysninger om prostitutionsproblemet i Danmark: statistik, eksempler o. s. v., er der også gjort rede for, hvad der har kunnet udrettes på det nuværende grundlag. Men spørgsmålet måtte blive, om strfls § 199 virkelig er et tilfredsstillende grundlag for iværksættelse af den forsorg, som langt bedre end straf formår at standse det sociale, helbredsmæssige og moralske forfald, der truer disse unge kvinder. Ved besvarelsen af dette spørgsmål er udvalget standset ved en løsning, der baseres på en sondring mellem personer under og over 21 år.

Med hensyn til *personer under 21 år* foreslår udvalget, at man helt afskaffer anvendelsen af pålæg og straf. Der skal i stedet etableres en særlig prostitutionsforsorg. En anbringelse under denne forsorg kan vare indtil kvindens fyldte 25. år. Et nævn (bestående af en dommer,

*) Se nærmere højesteretsdommer *Jesper Simonsens* ovenfor s. 1 ff gengivne foredrag.

en psykiater og et forsorgskyndigt medlem) skal kunne træffe bestemmelse om inddragelse under denne forsorg, som kan have to hovedformer: ydelse af råd, vejledning, bistand etc. og anbringelse på en særlig oplærings- og uddannelsesskole i et tidsrum af indtil 1 år. (Et flertal vil kunne udstrække anbringelsen indtil 3 år, „hvor særlige grunde foreligger“, altså hvor man synes det er ønskeligt.) De almindelige regler om domstolskontrol med frihedsberøvende indgreb vil finde anvendelse. Der skal desuden være en adgang for politiet til at træffe en foreløbig bestemmelse om opholdspåbud, indlæggelse på hospital etc. Afgørelsen kan prøves af retten.

Disse regler er udformet i et udkast til lov om særlig forsorg til bekæmpelse af prostitution. Her har man i § 1 angivet grundbetingelsen for anvendelse af forsorg: „Dersom en kvinde under 21 år hengiver sig til uordnet og løsagtig levevis ved at 1) holde til med tilfældige mandspersoner og af disse modtage penge, traktement eller anden økonomisk fordel, og 2) inklade sig i kønsligt forhold til tilfældige mandspersoner, og er hendes sjælelige eller legemlige sundhed eller hendes sociale muligheder som følge heraf udsat for alvorlig fare, skal der ydes hende bistand efter reglerne i denne lov til at komme under ordnede forhold“. Et mindretal foreslår formuleringen: „og hendes sociale muligheder“, hvilket forekommer rigtigt, omend det praktisk næppe er af stor selvstændig betydning.

De foreslåede regler vil ikke udelukke, at man foretrækker almindelig børneforsorg, hvor forsorgslovens aldersmæssige og andre betingelser er opfyldt og en egnet anbringelse mulig. Men det er forståeligt, at udvalget ikke har foreslået det nye forsorgsapparat etableret under børneforsorgen. Rent bortset fra at forsorgen har en speciel karakter, ville det være en fravigelse af forsorgslovens almindelige princip at hjemle iværksættelse af forsorg overfor personer over 18 år. Betegnelsen „børneforsorg“ kunne ikke anvendes.

Overfor *personer over 21 år* skal der fortsat kunne anvendes pålæg og straf efter § 199. Udvalget lægger imidlertid vægt på, at der i tilknytning til den hidtidige praxis i videst muligt omfang gøres brug af forsorgsmæssige foranstaltninger. Man foreslår for det første en udbygning af den forsorg, som kan sættes ind i forbindelse med selve meddelelsen af pålæg, og som har karakter af et tilbud om hjælp. For det andet ønsker man, at overtrædelse af pålæg ret sjældent skal have straf til følge. Efter § 3 i udkastet til en lov om særlig forsorg skal retten nemlig kunne træffe bestemmelse om, at en kvinde, der er fyldt 21 år, skal undergives foranstaltninger ved forsorgsnævnet i et vist tidsrum. Der er tale om en betinget dom, således at sagen kan genoptages. Grundbetingelsen er, at kvindens kriminalitet (som også kan være andet end en overtrædelse af § 199) står i forbindelse med uordnet og løsagtig levevis af den art, som § 1 nævner, d. v. s. den der skal lægges vægt på, når det drejer sig om personer under 21 år. (Den samme fremgangsmåde foreslås iøvrigt i § 2 med hensyn til kvinder under 21 år, som er tiltalt for et strafbart forhold; dette forhold kan altså

ikke her være en overtrædelse af pålæg.) Et mindretal (højesteretsdommer *Trolle*) kan ikke tiltræde, at kvinder over 21 år skal kunne inddrages under den særlige forsorg, og der henvises i den forbindelse til, at man jo kan anvende de almindelige regler om tiltalefrafald og betingede domme. Ved det videre arbejde med denne betænkning med henblik på nye lovregler bør det nøje overvejes, om ikke *Trolles* synspunkt rummer den naturligste løsning, særlig når man imødeser en ændring af reglerne om betingede domme.

Af udvalgets øvrige forslag skal nævnes, at der foreslås en ændring af strfls § 233, således at bestemmelsen kommer til at handle om opfordring til utugt m. v., som sker på en måde, der er „egnet til at forulempe omboende eller andre eller vække offentlig forargelse“. Denne ændring kan man vistnok ikke tillægge større praktisk betydning. I § 233 foreslås endvidere optaget bestemmelser om straf for udlejning af hotelværelser til prostitutionsformål etc.

Den *homosexuelle* prostitution har efter udvalgets opfattelse antaget et sådant omfang og sådanne former, at der er stærk anledning til at overveje, hvad der kan gøres for at bremse denne udvikling. I betænkningen fremhæves, at „der bør gås forsigtigt frem med nye indgreb“; ikke desto mindre vil et flertal i udvalget sætte aldersgrænsen i § 225, stk. 2, op til 21 år. Flertallet overvejer en grænse ved 22 år, idet man næsten synes at gå ud fra, at grænsen vilkårligt kan sættes på grundlag af statistiske oplysninger om, hvilke alderstrin der er de almindeligt forekommende i prostitutionssagerne. Overfor dette gør et mindretal (politiinspektør *Jersild* og kontorchef *Ludvigsen*) med rette gældende, at aldersgrænsen jo har virkning også for andre homosexuelle forhold, og at en så vidtgående kriminalisering ikke er forsvarlig på grundlag af kendskabet til de fænomener, som dette udvalg har beskæftiget sig med. Der er i udvalget enighed om, at det politimæssige arbejde med disse sager kan blive mere effektivt. Det er således påfaldende, at § 226 om uagtsomhed i relation til alderen kun synes at være anvendt i ret få tilfælde, hvilket efter de foreliggende statistiske oplysninger hænger sammen med en tilbageholdende tiltalepraxis.

Udvalget ønsker ikke strfls § 230 — om modtagelse af betaling for homosexuelt forhold — ophævet. Men man vil dels gøre forsøg strafrit for unge under 21 år, dels i loven om særlig forsorg optage regler, der hjemler en vis adgang til anvendelse af foranstaltninger efter forsorgsnævnets bestemmelse. —

Som det vil ses, rummer den nye udvalgsbetænkning på en række punkter forslag om ikke ubetydelige ændringer i den gældende retstilstand, særlig med henblik på en vid anvendelse af forsorgsforanstaltninger. Denne linie i forslaget vil sikkert møde almindelig tilslutning, men mange enkeltheder i lovudkastene såvel som hele strukturen i den foreslåede forsorgsordning kan give anledning til diskussion. I denne diskussion fortjener ikke mindst nogle vægtige mindretals-synspunkter i betænkningen at blive taget i betragtning.

Et lovforslag om prøveløsladelse.

Justitsministeren har i folketinget fremsat et forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov. Den vigtigste bestemmelse angår straffelovens § 38. Der foreslås her indføjet en særlig hjemmel til løsladelse på prøve fra fængsel efter udståelsen af halvdelen af en fængselsstraf, dog mindst 4 måneder. Forslaget berører ikke straffelovens nugældende hovedregel om prøveløsladelse efter forløbet af to trediedele af straffetiden og mindst 9 måneder. Nogle bestemmelser i lovforslaget vedrører ungdomsfængsel, arbejds- og sikkerhedsforvaring, og endelig stilles der forslag om ophævelse af straffelovens § 289 om polititilhold til visse berigelsesforbrydere.

Landsnævnet for børneforsorg.

Formanden for Landsnævnet for børneforsorg *Otto Garde* er med udgangen af februar måned 1956 trådt tilbage fra sin stilling på grund af alder. Ekspeditionssekretær i socialministeriet *Erik Munch-Petersen* er derefter konstitueret som formand for nævnet. I 1955 blev stillingen som overinspektør for børneforsorgen på samme måde besat ved konstitution (NTfK 1955 p. 281). Man afventer tilendebringelsen af det udvalgsarbejde, ved hvilket der skal tages stilling til spørgsmålet om den fremtidige organisation af børneforsorgens øverste ledelse. Det har bl. a. været nævnt, at der kan blive tale om en omdannelse af Landsnævnet for børneforsorg til en dømmende myndighed, en landsret for børneforsorg.

Kriminaliteten i København i 1955.

Opdagelsespolitiets opgørelse over antallet af forbrydelser, som i 1955 er anmeldt eller på anden måde kommet til politiets kundskab, viser, at stillingen er praktisk talt uændret i forhold til det foregående år. Antallet er 28.900 mod 28.734 i 1954. Der er en lille stigning i det samlede antal tyverier, men med hensyn til denne forbrydelse er der dog en noget kraftigere stigning i antallet af de forhold, der betegnes som grove. Meget mærkbar er stigningen i antallet af tyverier og brugstyverier af knallerter: fra 969 til 1865. Specielt om ungdomskriminaliteten kan oplyses, at antallet af sigtede under 18 år var praktisk talt uforandret: 1425 mod 1419 det foregående år. *Knud Waaben.*

NORSK KRONIKK.

Straffelovrådet har utarbeidet en innstilling om det strafferettslige og økonomiske ansvar for rettskrenkelser i trykt skrift. Rådet foreslår opprettholdt det nåværende ansvarssystem om prinsipielt ansvar etter straffelovens alminnelige regler uten fritakelse for noen av dem som etter vanlig fortolkning rammes av vedkommende straffebud. Det såkalte kunstige ansvarssystem som fører til skjerpert ansvar for enkelte, mens andre fritas for straff, finner ikke Rådet å kunne anbefale. Rådet antar at det er behov for en utvidelse av ansvaret for de profesjonelle utøvere av presseyrket og foreslår at en redaktør skal ha strafferettslig

ansvar for en ærekrenkende artikkel, med mindre „han godtgjør at det ikke kan legges ham noe til last med hensyn til kontroll av innholdet av skriftet eller tilsyn med eller rettledning eller instruks for hans stedfortreder, medarbeidere eller underordnede“. Hovedformålet med bestemmelsen er å gjøre avisredaksjonene interessert i en betryggende kontrollordning. Bestemmelsen kommer bare til anvendelse når redaktøren har manglet kjennskap til innholdet av den straffbare artikkel. Har han hatt slikt kjennskap, straffes han etter de vanlige bestemmelser.

Straffelovrådet foreslår et skjerpet ansvar i anledning uriktige rettsreferater og uriktige referater fra andre myndigheters handlinger. Etter den gjeldende bestemmelse inntreffer straffansvar bare når „gjengivelsen fremtrer som forsettlig forvrenget“. Rådet foreslår bestemmelsen utvidet til å omfatte „den som i trykt skrift forsettlig eller grovt uaktsomt gjengir eller medvirker til å gjengi retters eller andre offentlige myndigheters forhandlinger således at gjengivelsen av det som er uttalt eller foregått, på grunn av overdrivelser, utelatelser, tilføyelser, innskutte bemerkninger eller på annen måte er grovt uriktig eller misvisende.“ Hvis avisen ved en hurtig beriktigelse avverger skadevirkningene, kan straffen bortfalle.

Straffelovrådet har overveiet om det er grunn til å utvide avisenes økonomiske ansvar for ærekrenkelser ved å pålegge avisutgiveren et rent objektivt bedriftsansvar for enhver uberettiget ærekrenkelse som blir publisert, slik at fornærmede ikke behøver å påvise noen ansvarlig enkeltperson. Rådet frykter imidlertid for at en slik regel ville gå for langt. Man kan ikke ensidig feste oppmerksomheten ved den ærekrenkedes interesse i å få erstatning og oppreisning, men må også ta hensyn til den samfunnsmessige interesse i den frie diskusjon og nyhetsformidling. Straffelovrådet er derfor blitt stående ved at avisens ansvar bør begrenses til de tilfelle det foreligger feil fra avisens egne folk, men det understrekes at det er en streng målestokk som må legges til grunn ved vurdering av avisens forhold. Som avisens egne folk anses ikke bare det fast ansatte personale, men også korrespondenter og leilighetsmedarbeidere som utfører bestemte journalistiske oppdrag for avisen.

Med hensyn til omfanget av eierens og utgiverens ansvar innebærer utkastet en forandring. Etter den nåværende ordning retter avisens ansvar seg etter det ansvar som blir fastsatt for den personlig skyldige. Det kan etter Rådets oppfatning reises prinsipielle innvendinger mot en slik ordning for oppreisningsansvarets vedkommende. Oppreisningen skal fastsettes etter billighet, og det er ikke sikkert at det beløp som er billig i forhold til den personlig ansvarlige, også er billig i forhold til eier og utgiver. Rådet foreslår derfor at ansvaret skal kunne settes til forskjellig beløp for de flere ansvarlige. Hvis denne adgang blir benyttet, vil den nok som regel lede til at den personlig ansvarlige på grunn av sin svakere økonomiske evne slipper med et mindre beløp enn avisen.

Endelig har Straffelovrådet i samsvar med en henstilling fra landets lagmenn foreslått at lagmannsretten i ærekrenkelsessaker skal settes med tre juridiske dommere og fire domsmenn.

Lovutkastet er blitt inngående kommentert av pressen, og det har i det vesentlige fått en meget god mottakelse, om det enn fra enkelte avisers side er hevdet at pressens ansvar på noen punkter er vel vidtgående.

Lovutkastet er utarbeidet av Rådets faste medlemmer, sorenskriver Ole F. Harbek (formann), riksadvokat Andr. Aulie (nestformann), professor Johs. Andenæs, h.r.dommer O. C. Gundersen og departementsråd Rolv Ryssdal. Etter forslag fra Norsk Presseforbund har sjefredaktør Chr. A. Christensen i Verdens Gang, Oslo, tiltrådt Straffelovrådet som særskilt tilkalt medlem under behandlingen av innstillingen.

På initiativ av fengselspresten ved Botsfengslet, Kåre Heftye Skollerud, er grunnlagt Koføeds skole i Oslo etter mønster av den danske Koføed-skole. Rotaryklubben og Oslo kommune har i fellesskap skaffet til veie det økonomiske grunnlag for skolen. Det er innkjøpt en gammel toetasjers bygning i Oslo, hvor det skal innredes studierom, verksteder m. v. Dessuten er innkjøpt en eldre villa på Malmøya ved Oslo hvor minst 15 elever skal kunne bo. Skolen er i første rekke beregnet på ungdom som er kommet på skråplanet. Ved å utføre bestemte ytelser på skolen skal de gjøre seg fortjent til økonomisk og annen hjelp samtidig som den personlige arbeidsinnsats skal kunne hjelpe dem til å vinne selvtilliten og selvrespekten tilbake. Som leder av skolen, som skal åpne første september, er ansatt førstelærer ved Botsfengslet, Bj. Hindahl.

Norges Vernesamband har utgitt en meget innholdsrik beretning for perioden 1950—55 under redaksjon av Sambandets generalsekretær, Johan Greve. Av beretningen fremgår at arbeidsbyrden til de forskjellige vernelag som sorterer under Sambandet er økt betraktelig i de senere år, men i noen utstrekning er også personalet styrket, særlig ved Oslo vernelag.

Ved siden av en redegjørelse for Vernesambandets organisasjonsmessige forhold og virksomheten gjennom de fem år, inneholder beretningen en oversikt over de viktigste av fengselsvesenets anstalter, utdrag av lover og reglementer som har betydning for vernelagenes virksomhet m. v. Til slutt har beretningen et referat fra landsmøtet i mai 1955, hvor bl. a. er gjengitt formannens, riksadvokat Andr. Aulies, åpningstale og forskjellige innledningsforedrag på møtet.

Statistisk Sentralbyrå melder at det i året 1955 ble straffet 1378 nordmenn for rattifyll mot 1262 året før. Dette er en stigning på 13.1 pst.

H.r.advokat Rolv Ryssdal er utnevnt til departementsråd i Justisdepartementet.

Anders Bratholm.